

Ohio State Üniversitesinde Eğitim ve Araştırma

Education and research at Ohio State University

İbrahim Ortaş

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Adana

Özet

2010 yılının son altı ayında Ohio State Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak bilimsel araştırmalarda bulundum. Bilimsel ve sosyal olarak zenginleştiğim bu sürede Amerikan üniversite sistemleri, araştırma politikası ve bilimsel başarının arkasındaki gelişmeleri izleyebildiğim kadarı ile inceleme ve öğrenme şansına sahip oldum. Öğrenci sayısı, akademik kadrosu ve fiziki yapısı ile Amerika'nın ilk üç büyük üniversitesi arasında yer alan Ohio State Üniversitesi tarım koleji olarak eğitime başlamış. Ancak bugün 5000 öğretim üyesi, binlerce kişilik araştırmacı kadrosuna sahip devasa bir üniversite haline gelmiştir. Ohio State son derece iyi organize olmuş ve iyi yönetilen bir üniversite. İleri düzeyde bilimsel araştırma ve eğitim imkânı sunan üniversite, bilimsel başarıyı dikkate alarak Amerikan üniversiteleri arasında hak ettiği bir konuma erişmiştir. Üniversitede bilim ve eğitim adeta profesyonelce yapılıyor. Son derece derse iyi hazırlanmış yetkin öğretim üyeleri, aktif öğrenme metoduna uygun olarak ders materyallerini ayrıca web ortamında da öğrenciye sunmaktadırlar. Üniversitenin ders işleme yöntemi, dönem ödevleri ve öğrenciye sağlanan kaynaklar incelenmeye değer niteliktedir. Öğrencilerin ders yılı sonunda hocayı değerlendirmesi sistemin işleyişini aksamadan sürdürülmesini sağlamaktadır. Üniversitenin en önemli özelliği bünyesinde iyi bilim insanlarını tutabiliyor olmasına bağlanabilir. Öğretim üyesi ve yönetici belirleme ölçütleri herkese açık ve amaca uygun seçim ve seleksiyon yapılmaktadır. Bilim insanları ve üniversite yöneticileri yetkinlikleri ve üretkenlikleri ile ayıklanarak seçilmektedirler. Başarı ölçütüne göre bilim insanları madde ve manevi doygunluğu yaşamakta ve üniversitede kendilerine yer bulmaktadırlar. Üniversitede çok başarılı Türk bilim insanları da bulunmaktadır. Amerikan üniversitelerinde ek ders kavramı yoktur. Her öğretim üyesinin zamanının ne kadarı ders vermekle, araştırma yapmakla veya yayın faaliyetlerinde olacağı üniversitedeki kadroya alınma koşullarına göre başlangıçta saptanıyor, zamanla, gerektiğinde bu görevlerin oranları arasında bir değişiklik yapılabilir. Amerikan üniversitelerinde bilim insanları arasında ciddi bir rekabet bulunmaktadır. Sistem kişilerin rengine, diline, dünya görüşüne ve milliyetine bakılmaksızın ürettiğine bağlı olarak işlemektedir. Ancak bu rekabet belirli makam ve mevki için değil tamamen bilimsel üretimi artırmak, beklentilerin üzerinde bir başarı gösterebilmek içindir. Tabii zaman zaman bu rekabetçi yarış kırıcı ve zorlayıcıda olmaktadır. Amerikan üniversitelerinde eğitim ücreti yüksek olduğu için parası olmayan kişilerin okuma şansı azalmaktadır. Bilimsel araştırmalara özel sektörün özellikle ilaç ve silah endüstrisinin sağladığı proje destekleri ve talepleri ile üniversitelerle anlaşımın zaman zaman bağdaşmadığı ve kaygı yarattığı basına yansayan bilgilerden anlaşılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Amerikan üniversiteleri işleyişi, Ohio State Üniversitesi, öğrenci ve öğretim üyesi alımı, yönetici belirleme yöntemleri.

Abstract

In the last six months of 2010, I made scientific researches as a guest professor at Ohio State University. During that time, I did not only get enriched scientifically and socially, but also I had a chance to learn and examine American university systems, research policy and the developments that lead scientific success as far as I could observe. Ohio State University, which is one of the three major universities with its number of students, academic staff and facilities, has begun education as an agricultural college. But today with its 5000 faculty members, with thousands of university researchers it has become a huge university. Ohio State University is extremely a well organized and well-managed university. Ohio State University, which offers advanced scientific research and education opportunities, reached a deserved position among American universities by taking into account scientific success. In this university education and science are done almost professionally. Faculty members, who are competent and well prepared for the courses, provide course materials based on active learning method to students in web environment. It is worth to examine the way of conducting courses, giving term papers and resources provided to students are worth studying. The evaluations of academicians by students at the end of the term, leads to sustainability of the system without having any problem. The most crucial characteristic of university can be attributed to retain well scientists within it's organization. The criteria of determining academicians and administrator must be open to everyone and election and selection must be done directed to the aim. Scientists and administrators of university must be sorted out and chosen according to their competence and productivity. Scientists have both financial and job satisfaction based on their success criteria and so they find places in universities. In this university, there are also very successful Turkish scientists too. There is not any concept of extra course in American Universities. The time devoted lecturing, research and publication activities has been determined just at the beginning of job recruitment, some changes or modifications can be done based on any requirement as time passes. There is a considerable competition among academicians in American Universities. The system works properly without considering the people's colour, language, world view and nationality. However this competition is not for a specific status or a position, but it is totally for improving scientific productivity and for a superior success. From time to time, this competition can be offending and compulsive. In American Universities the fee of education is high, so the chance of poor people for having education has been diminishing. The support and demand for projects from private sectors, especially medicine and armament industries is not accord with the apprehension of university from time to time and the anxiety that it creates is understood from the informations which are covered in media.

Key words: Acceptance of students and recruitment of faculty members, administrators' evaluation methods, management of American universities, Ohio State University.

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. İbrahim Ortaş
Çukurova Üniversitesi Ziraat
Fakültesi Toprak Bölümü
01330 Balcalı / Adana
e-posta: iortas@cu.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi 2011;1(1):45-50. © 2011 Deomed

Geliş tarihi / Received: Mart / March 15, 2011; Kabul tarihi / Accepted: Nisan / April 29, 2011;

Online yayın tarihi / Published online: Mayıs / May 26, 2011

Amerika'daki en büyük üniversite Ohio State Üniversitesi'dir. Bu Üniversitenin başlangıcı, başkan Abraham Lincoln'un 2 Temmuz 1862'te çıkardığı ve Amerika'nın her eyaletinde bir üniversitenin halkın isteklerine cevap verecek şekilde kurulması için eyaletlerin büyük bir arazisinin bu tip üniversitelere tahsis edilmesine kadar gider. Ohio State Üniversitesi 1860'lı yıllarda "Ohio Agricultural and Mechanical College" olarak birkaç öğrenci ile öğretime başlamış. Bölgenin tarım potansiyeli düşünülerek yapılan tarım eğitimi üzerine şekillenmiş. Bugün hemen her alanda eğitim veren bir üniversite haline gelmiştir. Ziraat fakültesinin üniversitede hala önemli bir yeri olmasına rağmen öğrenci sayısı bakımından başta gelen fakülteler arasında değildir. İlk eğitime 17 Eylül 1873'de 24 öğrenci ile Eski Neil çiftliğinde öğretime başlamış. 1878'de tarım kolejinin ismi "The Ohio State University" olarak değiştirilmiş. 2011 yılı rakamlarına göre simdi üniversitenin bütün 5 kampüslerini kapsayan öğrenci sayısı 61,958, ana kampüsü olan Columbus şehrindeki kampusundaki öğrenci sayısı 54,351'dir. Yaklaşık 5000 öğretim üyesi ve binlerce post-dok, araştırma asistanı ve teknik personeli olan devasa bir üniversite. Üniversite Amerikan üniversiteleri arasında 52, devlet üniversiteleri arasında 16. sırada ve bütün dünya üniversiteleri arasında 56-70. sıralarda gedip geliyor. Bu arada, Üniversitede 47 Türk öğretim üyesi ve 180 Türk öğrenci var.

Üniversitenin Belirli Alanlarda İddiaları Var

Üniversite birçok konuda iddialı. Tıp Fakültesi kanser hastalıkları alanında temel araştırmalarında iddialı. Gıda ve tarım araştırmalarında başarılı. Birlikte çalıştığım hocamın başında olduğu Karbon Araştırma Merkezi tarım-toprak yönetimine bağlı iklim değişimleri konusundaki araştırmaları ile önemli bir etki yaratmış bulunuyor. Yönetim mastırı (MBA) bir şekilde ikinci öğretim veya gece eğitiminde Amerika'daki ilk 5-10 üniversite arasındaymış. Ayrıca üniversitenin birçok mükemmeliyet merkezi de bulunmaktadır.

Öğrenci Alımı

Amerikan eğitim sisteminde öğrenci alımı bizdeki merkezi yerleştirmeden farklı olarak öğrencilerin lise notları ve daha sonraki merkezi sınava benzer sınavlarda aldığı puanlara göre öğrencilerin okumak istedikleri üniversiteye başvuruda bulunmasına dayanıyor.

Yaz sürecince üniversiteye akın akın gelen öğrenciler ve ailelerine üniversite öğrenci birliği (*Student Union*) merkezindeki salonlarda üniversite anlatılmakta ve bilgiler verilmektedir. Lisans öğrencilerinin bazıları tam, bazıları da kısmi burs alabiliyor. Büyük bir kısmı kendi imkânlarıyla okul zamanı, kısmen de yaz tatillerinde "full-time" bir işte çalışıp para birik-

tirerek, kredi alarak ve ailelerinin de desteğiyle harç ve diğer öğrenim giderlerini karşılamaya çalışıyorlar.

Lisans Üstü Eğitimde Seçicilik Önemlidir

Yüksek lisans ve doktora düzeyinde üniversiteler daha seçici. Bazı istisnalar dışında, ancak üniversite lisans derecesi birtirmedi 4 üzerinden 3 ve yukarı not ortalamasına sahip olan öğrenciler yüksek lisansa ve doktora başvurabiliyor. TOEFL (yalnız yabancı öğrenciler için) ve GRE gibi bizdeki ALES benzeri sınavdan alınan puan başvurudaki temel ölçüt olarak kabul edilmektedir. Hemen hemen bütün yüksek lisans ve doktora öğrencileri burslu. Öğrenciler için değişik burs kaynakları mevcut. Üniversitenin kendi burs olanakları yanında bilim adamlarının projelerinde mevcut olan araştırma bursları nedeniyle öğrenciler başarıları ölçüsünde burs bulabiliyorlar. Amerika'nın iyi üniversitelerinde dünyanın hemen her ülkesindeki başarılı öğrencilerine burs imkânı sunulmaktadır. Doğal olarak Türkiye'den de çok iyi üniversitelerde başarılı olmuş yabancı dil sorunu olmayan öz güveni gelişmiş yükseköğrenim gençliği de Amerika'da araştırma ve öğrenim imkânı bulmaktadır. Dünyanın başarılı öğrencileri Amerika'nın uygun bilim ortamlarında kapasitelerine uygun olarak kendilerini bilimsel olarak geliştirmektedirler.

Akademik Kadro Oluşturma

Amerikan üniversitelerinde akademik kadrolara atanma tamamen başarı ölçütlerine bağlıdır. Akademik kadro doktora sonrasında başlamaktadır. "Tenure Tract" dedikleri bir sistemle Yardımcı Doçentlik karşılığına gelen Assistant-Prof. olarak atanan aday 4. ve 6. yıl içinde bölümdeki bir kurul tarafından bilimsel olarak izlenmektedir. Bu süre içinde bağımsız araştırma yapmak, en azından A sınıfı dergilerde 2-3 makale yayınlamak ve dışarıdan 200 bin dolarlık proje getirmek zorundadırlar. Komite üyelerinin tümü görüşlerini söyler. Komite başkanı tüm notları almak zorundadır ve sonunda kişi için bir rapor hazırlar. Komitenin onayını aldıktan sonra rapor kurul başkanı tarafından bölüm başkanına gönderilir. Bölüm Başkanı da kendi raporunu buna ekleyerek dosyayı dekanlık nezdinde kurulan fakülte "Tenure" kuruluna gönderir. Fakülte "Tenure Kurulu" dosyayı inceleyip kendi kararlarını vererek dosyayı dekana gönderir. Dekan dosyayı bizzat inceleyip ve kendi raporunu dosyaya ekleyip üniversite "Tenure Kuruluna" gönderir. Bu kurulun kararı Rektör'e iletilir. Rektör kararı verir. Genellikle bu noktadan sonra verilen karar değişmez, ama yine de kişinin üniversitede sürekli kadroya alınıp alınmayacağına ilişkin son resmi karar Üniversite Mütevelli Heyeti'nden çıkar. Bu süreci aşan aday sürekli kadroya atanır. Kadroya alınan bir öğretim üyesi yüz kısaltıcı ve etik

sorunlar olmadığı sürece bu statüsünü korur, üniversiteden ilişkisi kesilemez. Böylece, emekli oluncaya kadar ders okutmada ve araştırma yapmada özerkliğini de elde etmiş olur.

Profesör kadrosuna atanmak için de yukarıda açıkladığım proses aynı şekilde tatbik edilir; öğretim üyesi tarafından hazırlanan rapor aynı kurullarca gözden geçirilir. Profesör kadrosuna atanmak için akademik başarı, üretilen projeler ve yayınlar ile kişinin kuruma katacağı yenilik yanında makalelerdeki “h” faktörü aranmaktadır. Akademik kadroya atanmada “*impact factor*” ve etik davranışlar (masa başı makale yazma, başkası ile birlikte ürettiği verileri kendine mal etme, aşırma vs.) göz önüne alınan en önemli özelliklerdir. Ayrıca adayın bilimsel etik kurallarına bağlılığı kadar kişilik özellikleri de önemsenmektedir. Tabii sistem başarıya endeksli olduğu için burada herkes ister istemez çalışmak, proje ve yayın üretmek zorundadır.

Ek Ders Ücreti Yok

Amerikan üniversitelerinde ek ders yok. Amerika’da tenure-track bazında ise alınan öğretim üyelerinden hem ders okutmak, hem de araştırma yapması beklenilir. Bazı küçük ve genellikle mühendislik, tıp, ziraat, fen fakülteleri olmayan üniversitelerde senelik anlaşma ile görev yapan (anlaşmalı) öğretim üyelerine sadece ders verme görevi verilebilir. Ziraat fakültelerinde durum biraz farklıdır. Tarımsal yayın ziraat fakültelerinin çok önemli bir görev alanı olduğundan, bu fakültelere alınan öğretim üyelerinden bazıları değişik oranlarda olarak ya araştırma ve sınıfta ders verme ya araştırma ve tarımsal yayın programlarına öncülük etme ya da her üç işi de yapmakla görevlendirilebilir. Tabii ki, sene sonunda hazırlanan faaliyet raporları değerlendirildiğinde başarı durumu verilen görevlerin orantıları çerçevesinde değerlendirilir. Tabii ki her kadronun maaşları ve etkinlikleri farklı olmaktadır. Herkesin kadrosu ve sorumlulukları ölçüsünde ders yükümlülüğü bulunmaktadır. Onun için de ek ders ücreti yoktur.

Eğitim ve Öğretim Ciddi Yapılmaktadır

Kendi çalışma alanım ile ilgili lisans ve lisansüstü derslere katılarak Amerikan üniversitelerindeki ders işleme şekli yanında öğrenci ve öğretim üyelerini izleme şansına sahib oldum. Her şeyden önce öğretim üyeleri konularına çok hakimler. Bilim insanları düzenli yayın yaptıkları ve yayın takip ettikleri için öğrencinin karşısına yeni bilgi ile geliyorlar. Ders öğretim üyeleri öğrenciden önce geliyor, o günkü ders notu ile ilgili materyalini dağıtıyor. Anlatılan dersin materyali mutlaka web ortamında olduğu için anlamayan öğrenci dersi evde bilgisayar ortamında yeniden izleyebiliyor. Aktif öğren-

me yöntemi ile işlenen dersler kadar dönem ödevi olarak iki haftada bir verilen ödevler öğrenciyi ister istemez çalışmaya yönlendirmektedir. Lisansüstü dersler aynı disiplinle işlenmektedir. Dönem sonunda her öğrenci ders ile ilgili web ortamında ders ve hoca hakkında değerlendirmede bulunmaktadır. Bu değerlendirme yukarıda belirttiğim gibi hocanın üniversitede kalması bakımından çok önemlidir.

Sistemin Dezavantajı:

Eğitim Paralı ve Özel Sektörün Araştırma Talepleri Bazen Üniversitelilik Bilinci ile Uyuşmayabiliyor

Amerikan üniversitelerinde yüksek öğretim paralıdır. Eğitim ücreti eyaletler arasında farklı olduğu gibi üniversiteler arasında ve de bölümden bölüme de farklı olmaktadır. Eğitim ücreti yüksek olduğu için parası olmayan kişilerin okuma şansı eğer burs bulamadıysa azalmaktadır. Dikkatlerden kaçmayan bir gözlem üniversitelerde az sayıda Afrika kökenli Amerikan öğrencinin üniversitede eğitim görmesidir. Bu da toplumun alt tabakasındaki kişilerin üniversite eğitiminden yeterince yararlanmadığını göstermektedir. Bazı alanlarda eğitim ücreti çok yüksek ve burs bulmak da zorlaşmaktadır. Örneğin ilk sıralarda yer alan iyi bir üniversitede hukuk doktora yapacaksanız çok iyi bir öğrenci olmanızın yanında yıllık 50 bin dolar da ödemeniz gerekecektir. Çünkü bu alanda mezun bir aday piyasada çok yüksek ücretle iş bulabilmektedir.

Özel sektörün üniversiteye sunduğu projelere sağladığı proje desteği ve talepleri ile üniversitelik anlayışı ile bağdaşmayan yanlarının kaygı yarattığı basına yansıyan bilgilerden anlaşılmaktadır.

Özel Hizmet veya Katkı Payı da Yok

Amerikan üniversitelerinde de dışarıya iş yapılıyor, hastanede özel muayene de yapılıyor. Ancak bu hizmet için de özel bir ek gelir elde edilmemektedir. Tabii hocaların maaşları o kadar yüksek ki ek ders ücreti ve özel hizmet katkı payına ihtiyaç duyulmuyor. Üniversite öğretim üyeleri danışmanlık (*consulting*) yapabilir ama bu faaliyetlerini üniversite iş saatleri dışında (Pazartesi-Cuma; haftada 40 saat) bir zamanda yapması gerekir. Yıllık olarak öğretim üyelerinin çalışma alanlarına bağlı olarak 100 bin dolardan - 700 bin dolara kadar maaş alan bilim insanlarının ek ders ve dışarıda iş arama gereksinimi doğal olarak ortadan kalkmaktadır. Çünkü hem maddi olarak hem de ürettiği bilimsel verilerden dolayı manevi olarak doygundurlar.

Yabancı Bilim İnsanı Başarısı Ölçüsünde Kadro Alabilmektedir

Amerikan üniversitelerinde çok sayıda yabancı bilim insanı bulunmaktadır. Ohio State’de 47 Türk bilim insanı bulunmaktadır. Gerçekten hepsi son derece başarılı. Örneğin, yakından tanıdığım ve saygı duyduğum Kimya Mühendisliği bölümünün başarılı bilim insanı Prof. Dr. Ümit Özkan Ohio State Üniversitesinde Mühendislik Fakültesinin araştırma ile ilgili Dekan Yardımcılığına atanan ilk bayan ve yabancı kökenli öğretim üyesi olmuş ve bu görevi 5 yıl sürdürmüştür. Kendisi bu yıl Amerikan Bilim ödülüne layık görüldü. Birlikte çalıştığım Birleşmiş Milletler Dünya İklim Gurubu üyesi olarak Nobel ödülü alan Prof. Dr. Rattan Lal, bana bu ülkede kim olursan ol başarılı isen değer görüyorsun demişti. Mutlaka bazen birisi işe alınırken Amerikalılara öncelik tanınmıyor ama akademik hayatta bu ayrıcalık yok denebilecek durumda. Sanırım bir öğretim üyesinin işe alınmasında ve diğer adaylar arasından seçilmesinde (Amerikalı veya dışarıdan) öğretim üyesi adayının yeteneği, bilgi seviyesi ve gelecek için vaad ettiği potansiyel derecesi en önemli ölçütler olarak görülmektedir.

Yönetici Belirleme Sistemi

Amerikan üniversitelerinde yönetici seçimini daha önce yazmıştım. Ohio State gibi büyük bir üniversitenin bilimsel, idari ve fiziki olarak yönetilmesi büyük bir ekip ve organizasyon işi olsa gerek. Amerika’da üniversiteler devlet ve vakıf veya özel üniversiteler mütevellî heyeti tarafından üst kurul olarak yönetiliyor. Ancak rektör, dekan ve bölüm başkanlıkları belirli ölçütlere göre belirlenmektedir. Üniversite rektörünün yönetim modeli ve bilimsel bilgisi ve yenilikçiliği veya yeniliklere açıklığı önemli. Ohio State’de rektörün yeni yıl mesajını okumuştum. Orada üniversiteyi ileriye taşımak için bütün dinamiklere düşen görev kadar kendi sorumluluğunu işaret ediyordu.

Ohio State Ziraat Fakültesi Ziraat ve Biyomühendislik bölümünde bölüm başkanı seçim sisteminde adaylar, bölümdeki akademisyenler, öğrenci ve çalışanlar ile görüştikten sonra bir resepsiyonla bir sunumda bulunarak projelerini ve bölüm için geleceğe ait vizyonlarını anlatmaktadır. Sonra da seçilme işlemine geçilmektedir. Seçimde adayların bilimsel başarısı, uyum ve yöneticilik yeteneğinin önemli olduğunu düşünüyorum. Seçim prosesi genellikle şöyledir: Dekan bölümdeki öğretim üyelerinin ve çalışanların da bilgisini aldıktan sonra bir seçim komitesi kurar. Bu komite genellikle çalışan (görevli) kadrodan birisi, bir lisansüstü öğrencisi, 4-5 öğretim üyesi (bunlardan birisi bölüm dışından) ve üniversite dışından (genellikle bölümün eski mezunlarından ve bölümlerle ilişkilerini devam ettiren) bir kişiden oluşur. Komite, seçilecek bölüm başkanında aranacak şartları tanımlayan bir ilan

hazırlar, bölüme sunar, onların da katkısını aldıktan sonra bu ilan çeşitli mesleki dergilerde ve elektronik yayınlarda sunulur. Başvurular seçim komitesine gelir. Seçim komitesi başvurular arasından seçilen 3-4 kişiyi mülakat için üniversiteye davet eder. Kişi seminerler verir, bölümde görevli öğretim üyesi ve öğrencilerle ayrı guruplar halinde görüşür. Dekan ve dekan yardımcılıyla görüşür. Bu ilişkiler sonunda bölümdeki görevli ve öğretim üyelerine birer değerlendirme formu verilir. Adaylar değerlendirilir, bu değerlendirme formları seçim komitesine gider. Çeşitli görüşmelerden sonra, seçim komitesi adayların bölüm başkanı olacak seviyede birisi olup olmadığı kararını Dekan’a bildirir. Son kararı Dekan verir.

Yönetim ve İş Bölümü

Üniversite rektörü tek başına etkili ancak rektör yardımcıları ve kendi aralarındaki iş bölümünün önemli olduğu görülüyor. Böylesi büyük üniversitede rektörün kolay yönetebileceği kişileri değil de iş yapacak kişileri aradığı ve yetkilendirdiği görülüyor. Üniversite sitesinden bizlere gönderilen iletilere göre geçen yıl başka üniversitelerden rektör yardımcılarının transfer edildiğini öğrendim, ki bu kişilerin öz geçmişlerinde ne denli yönetim becerileri geliştirdikleri belirtilmektedir. Üniversitenin çoğu akademik ve eğitim ile ilgili işi sürdüren başkan yardımcılarının birisi “*Executive Vice President and Provost*”. Birçok sorun Provost’tan bitiyor. Üniversitelerin sorumluluk alanları nedeniyle iş yükünün dağılımı bakımından önemli bir yöntem. Yoksa bütün yetkilerin Rektörde olduğu durumda, zamanla işler istenilen verimlilikte yapılamayınca yöneticiler de daha yalnız ve baskıcı olabilmektedirler.

Üniversite Bölgesel Sorunlara Yönelik Araştırmalara Önem Vermekte

Başlangıçta belirttiğim gibi üniversite tarımsal araştırma ve eğitim için başladığından Üniversitenin Ohio eyaletinde çok sayıda, ağırlıklı olarak tarımsal araştırma istasyonu bulunmaktadır. Bu istasyonların bazısında çoğunluğu araştırmacı kadrosunda bilim insanları bulunmaktadır. Buralarda da araştırmada profesör ve diğer araştırmacılar çalışmaktadır. Çoğu öğrenci ders aşamasından sonra bu araştırma istasyonlarında çalışmalarını sürdürmektedirler. Tabii buraların araştırma olanakları bazen üniversite merkezinden de daha iyi olabilmektedir. Ziraat Fakültesi bünyesinde yürütülen araştırmalar genelde bölge sorunlarına yöneliktir.

Bilim İnsanlarına Önem Verilmekte

Aya ilk ayak basan ünlü Amerikalı astronot Neil Armstrong aslında bir üniversite öğretim üyesi ve Ohio State Üniversitesinde kürsüsü bulunmaktadır. Halen sağ olan ve ayda

yürüyen ilk ve son astronot Neil Armstrong'u 2010 yılının ilkbaharında Adana'ya gelince görmüştüm. Ohio State'te çalışırken bana Prof. Neil Armstrong'un bürosunu gösterdiler. Kişi bir başkan gibi ağırlanıyormuş. Neil Armstrong'un özel sekreteri ve dayalı döşeli bürosu bulunuyor. Amerika'nın biliminde neden önde olduğunun önemi temelde başarılı bilim insanlarına verdiği önemde yatmaktadır.

Amerika'da Bilim Profesyonelce Yapılıyor

Amerikan üniversitelerinde eğitim görmüş veya üniversitelerde uzun veya kısa sürede bulunmuş hocalarımızın da dikkatini çekmiş olmalıdır ki bilim için herhangi bir sınırlama olmamaktadır. Her üniversitenin bütçesi, aldığı hibe, bağışlar ve kamu kaynaklarından ve özel sektörden aldıkları projeler farklı olmaktadır. Bu durum tamamen üniversitenin yöneticilerinin yönetim becerisi ve iyi bilim insanlarının ürettiği projelere bağlıdır. Birlikte çalıştığım hoca ve ekibinin 10 milyon dolarlık proje aldığını öğrenince doğal olarak neden bizde bu tür olanaklar sağlanmıyor diye düşünülmektedir.

Bilimsel yeterliği olan insan her kim olursa olsun başarılı ise kadroya alınabilmekte, proje alabilmekte ve bilimsel araştırma ekibi oluşturabilmektedir. Görebildiğim kadarı ile kimse kimsenin adamı değil. Kimse hak etmediği projeyi almamakta, herhangi bir kuruma ve mevkiye getirilmemektedir. Kısacası Amerikan üniversitelerinde ölçü ve profesyonellik var ve bilimsel başarıya bağlı olarak ilerleme ve maaş alınmaktadır.

Bilim İnsanları Her Yıl Hesap Vermektedir

Amerikan Üniversitelerinde geleneksel olarak her öğretim üyesi yıllık yaptığı faaliyetlerini raporlaştırmaktadır. Her öğretim üyesi, verdiği ders sayısı, bilimsel makalelerini, aldığı projeleri, verdiği veya katıldığı konferansları, toplum hizmetleri, Master ve Doktora öğrenci sayısı, onların ürettiği tezleri, devletlerarası kurulan ilişkileri ve diğer faaliyetler konusundaki çalışmalarını bölüme sunmaktadır. Öğretim üyesinin başarı derecesi belirlenirken öğrencilerin ders sonu öğretim üyesi hakkında verdikleri değerlendirmeler de göz önüne alınmaktadır. Bu durum üniversite üst yönetimi tarafından da değerlendirilip maaşlarına kadar yansıdığı için sistem kişiyi üretmeye zorlamaktadır. Tabii değerlendirme de adamına göre değil, yine gerçek ölçülebilir ölçütler üzerinden yapılmaktadır.

Kimse "Dead Wood" (Ölü Ağaç) Olarak Anılmak İstemiyor

Doğal olarak hiç makale üretmeyen, hiçbir konferansa katılmamış, seminer vermek için davet edilmemiş, öğrenciden yeterli değerlendirme almamış öğretim üyeleri yetkililerin gözünden kaçmıyor. Yeri geldiğinde kişi uyarılıyor. Ancak sistem öyle bir yere gelmiş ki nerdeyse bir "mahalle baskısı"

ile herkes kendini çalışmak zorunda hissediyor. Amerikan üniversitelerinde de çok doğaldır ki pek iş yapmayan, çok pasif bir şekilde görev yapan ve üretmeyen, araştırma yapmayan kişiler var ve bunlar için "Dead Wood" deyimini kullanılmaktaymış. Prof. Özkan, "Amerikan Üniversitelerinde birazcık kişilik sahibi olan öğretim üyeleri kendilerini Dead Wood tanımına sokmamak için elinden geleni yapmaktadırlar" diyor.

Bilimsel Başarı Araştırma Gruplarında Gizli

Amerikan üniversitelerinde çoğunlukla iyi isim yapmış bilim insanlarının her birinin güçlü araştırma gurupları bulunmaktadır. Post dok, doktora, yüksek lisans ve teknik kadrosu ile 30-40 kişilik araştırmacının çalıştığı guruplarda doğal olarak önemli derecede bilimsel çalışma yapılmaktadır. Örnek olarak birlikte çalıştığım Dr. Lal yıllık olarak 70-80 yayın yapmaktadır. Bana her araştırmacı yılda 2-3 yayın yaparsa yıllık olarak grubun kaç yayın yapacağı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Ohio'da kaldığım sürede hocanın bilimsel öngörüsü, isteklendirici tutumu, seminerlerdeki bilimsel derinliği ve yazdığım makaleleri çok kısa sürede kritik ederek okuması bu kadar makalenin tesadüfen oluşmadığını ve arkasında ciddi bir bilim gücü ve motivasyonun olduğu gösteriyor. Tabii bu bir sistem sorunu ve kişi çalışmaktan mutluluk duyuyor, çalıştığının karşılığı olan maddi ve manevi doyuma ulaşıyor. Bütün bu etkiler üniversitenin iyi bilim insanlarına sahip çıktığı ve onların üniversitelerinde kalması için sanırım özel önlemler aldığını gösteriyor.

Bilim İnsanları Arasında Rekabet Var

Amerikan üniversitelerindeki bilim insanları arasında da daha fazla proje ve kaynak yaratma konusunda ciddi bir rekabet yaşanıyor. Belki aralarındaki rekabet çok dışarıya yansımıyor ancak birbirlerini zorladıkları görülüyor. Bilim profesyonelce yapıldığı için ve de bilimsel üretime dayalı başarı ölçüsü dikkate alındığı için doğal olarak yarış oluşmaktadır. Bu yarış makam ve mevki için değil daha çok bilimsel veri ve makale üretmek için yapılmaktadır.

Üniversitenin Kendine Özgü Farklılıkları Bulunmakta

Üniversitenin bir diğer önemli mekânı Jeoloji bölümüdür. Bölümü inşa edenler Ohio eyaletindeki bütün taşlardan oluşan bir bina yaptırmıştır. Binanın girişindeki her taş farklı. Binanın kendisi müze olduğu gibi içinde de bir müze var. Mevcut hali ile bölüm binası bütünsel bir bilim mesajı vermektedir. Üniversitenin ilk kütüphanesinin kurulu olduğu ve içinde Pleontoloji müzesinin bulunduğu ortam görülmeye değer niteliktedir. Jeoloji bölümü temel bilim gibi çalıştığını belirterek mühendislikten ayrı bir tavır takınıyor.

Faculty Club ve Student Union

Üniversite öğretim üyelerinin kayıtlı olduğu ve yönetimini öğretim üyelerinin oluşturduğu merkez bizdeki sosyal tesisler gibi *Faculty Club* dedikleri üniversite kulübü ve öğle yemekleri yenilen nezih bir mekân. Tabii içinde değişik toplantı odaları ve misafirlerin ağırlandığı bir mekân da var. Rektörün her yılın başarılı öğrenciler ve aileleri ile bir araya geldiği ve yemekte ağırladığı salon yanında konferans salonu ve okuma alanı ile çok farklı bir ortam. Üniversitenin *Student Union*'ı modernizasyonu ve olanakları ile görülmeye değer bir ortam. Öğrenciler ve misafir araştırmacıların birçok sorunun çözüldüğü merkez birçok yönden çok yararlı ve işlevsel. Bütün kurumları ile *Student Union*'ın bir üniversiteye yakışır ağırlığı olduğu görülüyor. Avrupa üniversitelerinde de benzeri merkezler öğrencilere yönelik yardımcı hizmetler sunmaktadırlar.

Üniversite Kütüphanesi

Üniversitenin yeni merkezi kütüphanesi yanında on kadar fakültenin bünyesinde kütüphaneleri bulunmaktadır. Her türlü kaynağa anında erişim imkânı sunulmaktadır. Bulunmayan kaynaklar da en kısa sürede sağlanmaktadır. Üniversite öğrencileri ve mensuplarına her türlü bilgi işlem programları en ucuz imkânlar ile sağlanmaktadır. Üniversitede kaynak bulamama sorunu diye bir şey yoktur.

Bilgi İşlem Merkezi

Üniversitenin bilgi işlem ve bilgi teknolojiler merkezi son derece geniş bir alanda bilgi teknolojileri hizmeti sunmaktadır. Her sabah on binlerce kişiye üniversitedeki gelişmeleri duyurmakta ve diğer bilimsel yazılım programları ve online bilgiye erişme imkânı sunmaktadır. Prensipten benimsediğim bir üniversitenin kalbi olarak gördüğüm kütüphane ve bilgi işlem merkezi bir üniversiteye yakışır şekilde hizmet üretmektedir. Darısı bizim gibi ülkelerdeki üniversitelerin başına diyelim.

Spor Kompleksleri

Üniversitenin çok sayıda spor kompleksinde yüzlerce kişi aynı anda spor ve egzersiz yapma şansına sahip. Öğrencilere çok geniş bir alanda ücretsiz spor yapma olanağı sunmaktadır. Üç büyük stadyum, yüzme havuzları ve diğer imkânlar. Üniversitede spora gerçekte büyük önem verildiği her yönü ile kendisini hissettirmektedir.

Üniversite Toplumuyla Bütünleşmiş

Bilim ve teknoloji üreten Amerika'da toplum, bilimin önemini günlük hayatta yaşayarak benimsediği için üniversiteye ve bilime önem vermektedir. Bu bağlamda üniversiteler toplumla kaynaşmış durumdadır. Üniversitenin yayım merkezi üniversite ile toplum arasındaki bağı kurmaktadır. Özellikle

le tarım bilimlerinde öğretim üyelerinin bir kısmının kadroları yayımla ilgili olduğu için çiftçilerin sorunları ile doğrudan ilgilenilmektedir. Tabii sorunlar bilimsel olarak çözüm arandığı için bile de katkıda bulunmaktadır. Çiftçinin ve toplumun sorunları çözüldüğü için toplum ve ilgili kuruluşlar üniversiteye güvenmekte ve destek çıkmaktadır.

Ayrıca Amerikan üniversite futbol kulüpleri arasındaki maçlar ülkenin geniş bir kesimi tarafından büyük ilgi görmektedir. Mezunlar ve bölge halkı üniversite takımına destek vermektedir. Üniversitede kendilerine konaklama ve lojistik destek sunulmaktadır. Bu anlamda üniversite toplumuyla bütünleşmiştir.

Üniversiteler Siyasetin Dışında Kalmayı Başarmışlar

Geçen 2010 Kasım ayında yapılan Amerikan ara dönem seçimleri nedeniyle Başkan Obama Ohio State Üniversitesinin tam ortasında olan geniş bir alanda bir gece mitingi düzenlemişti. Üniversite miting için müsaade etmiş, çok sayıda partili partisiz kişi mitinge gelmişti. Ben ve bölümdeki bazı arkadaşlar Başkan Obama'yı dinlemek ve genel atmosferi izlemek için gece mitingine gitmiştik. İyi organize olmuş ve yüksek güvenlik önleminin alındığı mitinge katılan Obama'nın mitingine Üniversite Rektörü katılmamıştı. Ancak Başkan'ın miting sonrası Rektörün makamına kadar yürüyerek geçtiği ve Rektörün Başkanı kendi odasının kapısında karşıladığı söylendi. Bu tablo bilim insanlarına yakışır bu davranışla bilimin ve bilim adamlarının politikacıların ayağına gitmediğini göstermesi bakımından önemli. Birlikte çalıştığım Dr. Lal, tarım ve toprağa bağlı iklim değişimleri ile ilgilendiği için eski başkan yardımcısı Al Gore'in kendisini birkaç kez telefonla aradığı, Başkan Obama'nın bilim danışmanı Dr. Lal'ı ayağına çağırmak yerine bilgisine başvurmak dileği ile Washingtona davet ettiğini duydum. Tabii üniversite rektörü siyaset tarafından atanmadığı için rektör de bilimsel ağırlığına dayalı olarak kimsenin ayağına gitmeyerek bilimin ağırlığına yakışır davranmıştır.

Türkiye Üniversite Yasası ve Üniversitelik Bilincinin ve Ortamının Yaratılması Kaçınılmaz

Umarım ülkemizde de bir gün bilimsel alt yapısı gelişmiş, bilimsel çalışmalara her türlü desteği sağlayan, bilim insanına değer veren üniversitelere kavuşuruz. Türkiye'nin geleceği ve hak ettiği yere ulaşması ancak ve ancak bilim ve teknolojiye önem vererek, bilim insanına yatırım yapmasına bağlıdır. Bu da ciddi bir bilim politikası ile bu sağlanabilir. Türkiye'nin bir an önce bilim ve teknoloji politikasını oluşturup, siyaset üstü bir üniversite yasası çıkarılması kaçınılmaz olmuştur. Türkiye'nin yurt dışındaki başarılı bilim insanlarını gördükçe, koşullar ve olanak sağlandığı zaman ülkemizde de ileri düzeyde bilim ve eğitim yapılabileceği inancı pekişmektedir.